

JAZZEN I KARLSTAD

**OLLE
HERNEGREN**

INNEHÅLL

VAD ÄR DET HÄR DÅ?	7
1. UTAN BRUKSPATRONER OCH MILITÄRER HADE DET INTE BLIVIT NÅT	10
2. TJUGOTALET – JAZZ BLIR PÅ MODET	15
3. TRETTIOTAL – JAZZMUSIKEN TAR SIG TON	19
4. FYRTIOTALET – KRIG OCH ELÄNDE MEN JAZZEN LEVER	34
5. FEMTIOTALET – LJUDET KOMMER FRÅN VÄSTER	45
6. AVSTÄMNING I HALVTID	58
7. PLATSER OCH HÄNDELSER SEXTIOTAL TILL NITTIOTAL	65
8. ORKESTRAR, GRUPPER OCH FOLK I FARTEN	104
9. UTBILDNING	127
10. NYTT MILLENIUM – VAD HÄNDE DÅ?	134
EPILOG	140
REFERENSER	142
PERSON OCH BANDREGISTER	146
BILDFÖRTECKNING	154

Copyright © Skriptus

Boken utges med stöd från Stiftelsen Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur.

En stipendievistelse på Villa San Michele i maj 2017 gav arbetsro att strukturera arbetet.

Text: Olle Hernegren

Korrekturläsning: Björn Stefanson

Formgivning inlaga och omslag: Daniel Åberg/Åbergs stilus et forma

Tryckt hos Scandinavian Books, Danmark 2019

ISBN 978-91-519-0574-7

Kopieringsförbud

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen.

Intrång i upphovsmannens rättigheter enligt upphovsrättslagen kan medföra straff (böter eller fängelse), skadestånd och beslag/förstöring av olovligt framställt material.

Under somrarna stod militärmusiken för mängder av konserter, och man gjorde utlandsturnéer till de nordiska länderna, till Tyskland och Storbritannien. Repertoaren bestod till stor del av Ouvertyrer, sånger och potpurrier ur kända operor, marscher, polkor och galopper. Musikkårerna varierade i storlek, från de största med 26 musiker till mässingssextetterna med kornetter i ess och bass, althorn, tenorbasun och tuba.

En av de första svenska musikinspelningarna med jazzanknytning är Kronobergs Regementes Musikkår som spelar ragen *Cake Walk*. Inspelningen är gjord i Göteborg 1899 eller 1900. Att det blev en ragtime var ingen tillfällighet: ragtimemusiken var väldokumenterad eftersom den var notbunden, och musiken kunde därmed snabbt spridas.

Överkurs: Början på en ragtime av Scott Joplin. Efter en introduktion börjar det på riktigt på andra raden: basen växlar stadigt mellan grundton och ackordtoner medan högerhanden spelar en lite klurig synkoperad melodi.

Ragtimestilen fick ett tydligt genombrott vid världsutställningen i Chicago 1893, där många afroamerikanska pianister samlades och inspirerade varandra. Populariteten växte, och musiken arrangerades för stråkensembler och orkestrar som militärorkestrar och brassband.

Förutom offentliga spelningar i olika sammanhang hade de svenska militär-musikkårernas medlemmar också en stor betydelse för amatörmusicerandet i samhället. De musikaliska sällskap som bildades hade starka inslag av militärmusiker som, tillsammans med kyrkomusikerna, var de enda som hade någon musikalisk utbildning. Dessutom var det en välkommen extrainkomst för en militärmusiker när han kunde få uppdrag som orkesterledare, till exempel för en bruksorkester i vardande.

Militärmusikens betydelse för amatörmusiken, inte minst för de som utövade jazz, skulle hålla i sig mer än ett sekel.

Tjugo år efter att bruksmusiken i Munkfors kommit igång fick järnbruket i Degerfors sin blåsorkester. Det skedde 1884 efter att en av brukets delägare skänkt instrument. Även här rekryterade man ledare och lärare från militärmusiken. Nils Gustaf Asker var musikfanjunkare vid Värmlands Regemente, han blev musiklärare i Kristinehamn och han bidrog till att vitalisera brukets musikkår och förbättra medlemmarnas musikkunskaper.

Degerfors Musikkår 1905.

Det var inte bara Värmlands järn- och pappersbruk som uppmuntrade musikalisk verksamhet. Även Glava Glasbruk tillhörde de med en positiv syn på musik. Där bildades med stöd av bruket en hornmusikkår på 1860-talet. Bruket hjälpte till med instrumentköp och betalade de regementsmusiker som ställde upp som lärare. I början av 1900-talet bildades en orkester med både blås och stråkar, och på 1920-talet startades en ungdomsorkester.

UTLÄNDSKT INFLYTANDE OCH LIBERALA TANKAR

Men varifrån fick bruksledarna idéerna om att man skulle ha en blåsorkester? Bland annat kom tankarna från England, som var ett föregångsland för den svenska industrin och där tankar om värdet att sprida kunskap och bildning i arbetarklassen började ta form redan i början av 1800-talet. Många svenska industridisponenter gjorde studiebesök i England under 1830- och 40-talen, och de tog med sig de nya tankarna hem.

bar – alla med samma intressen och likartad verksamhet. Nivån på ambitioner och aktiviteter varierade stort, De större klubbarna hade ofta egna ensembler och arrangerade konserter och spisarkvällar när man lyssnade på musikaliska nyheter på skiva.

30-TALET I VÄRMLAND

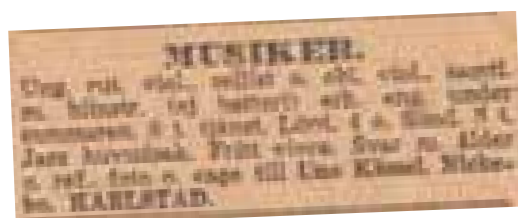
RYTM- OCH SWINGKLUBBAR

Även i Värmland började klubbarna dyka upp, men de uppträdde mer sporadiskt och blev ofta mer kortlivade än i andra delar av landet.

Under mer än 20 år var det många som sökte sig down by the riverside, till restaurang Nickebo som låg vid Klarälvens västra strand.

Ett av de populäraste och mest långlivade tillhållen för den som ville lyssna på och dansa till modern musik var restaurang Nickebo, som började sin verksamhet under andra halvan av 1920-talet. Nickebo låg på Råtorp och var en populär sommarrestaurang med vackert läge vid Klarälven, strax norr om dagens E18-bro. Här var jazzen tidigt på plats, och 1933 var ”Jazz huvudsak” när man i Dagens Nyheter sökte stråkmusiker till sin orkester.

Jazzen var huvudsak när Nickebo sökte musiker i april 1933.

I OJ mars 1937 kunde man läsa att Karlstad Swing-Club hade bildats vid ett möte på Nickebo Restaurant. Vid det första mötet kunde klubbens ordförande Uno Kässel räkna in 14 medlemmar, ett antal som man hoppades ska stiga. För musiken under mötet svarade pianisten Sven Janthe, som var en av de första värmländska jazzexporterna, och Nickeboorkestern under ledning av Uno Kässel.

Uno Kässels Orkester på Nickebo 1928.

Karlstads Swing-Club sammanträdde på Nickebo. Från OrkesterJournalen mars 1937.

Samma månad uppmärksammade även Dagens Nyheter Sveriges jazzklubbar i en artikel där det berättades att Karlstads Swingklubb vid mötena på Nickebo spelade swingskivor och att klubben bestämt sig för att ”studera hot-musiken från början för att få en rättvisande bild av densamma”.

I juli 1937 hade OJ fått rapport från Karlstads Musikklubb som hållit en mycket lyckad dansafton på Nickebo, något som gett ett gott tillskott till klubbens kassa. Klubbens hela verksamhet framgår inte av denna rapport, men det är tydligt att en viktig del är förmedling av orkestrar till festarrangörer, en verksamhet som ”står under socialstyrelsens tillsyn”.

VÄRMLANDSORKESTRARNA

1930-talet skulle innebära att ett relativt nytt musikbegrepp växte sig allt starkare i Värmland. Efter de mindre ”sväng-gängen” började nu de större dansorkestrarna att etablera sig med komp och tre-fyra blåsare. På repertoaren stod ofta schlaggers och evergreens, som *Dinah*, *Två solröda segel* och *Star Dust*. Orkestrarna spelade egna eller inköpta arrangemang och improviserade partier förkom sparsamt. Vi ska bekanta oss med tre band och en solist som hade framgångar under 30- och 40-talen.

Karl-Erik i Degerfors köper plattor och upptäcker jazzen

I mitten av 1930-talet kom två jazzskivor till Karl-Erik Landgren i Degerfors. Karl-Erik var en sjuttonåring med stor passion för musik och skivorna var Louis Armstrongs *After You've Gone* från 1932 och Duke Ellingtons *Solitude*, inspelad 1934.

Efter konserten i Karlstad kunde man läsa en entusiastisk recension i Karlstads-Tidningen:

**Jimmie Luncefords
tvättäkta jazz-**

orkester var det stora evenemanget på Idrottshallen i går afton — "Amerikas största färgade attraktion" drog naturligtvis också publik i långa banor till de två konserterna å rad. Och att det var fullblodig jazz, dessa mer eller mindre kolorerade gentlemän satte i gång med behövs vil knappt konstateras — Luncefords orkester har väl f. ö. varenda jazzbiten mans- eller kvinnsperson av de något yngre årgångarna gjort bekant skap med PR grammofoon eller radio långt före detta. Men en sådan jazzensemble ska naturligtvis inte bara höras — den måste ses och upplevas direkt. Och milde makter, vilken upplevelse! I sitt slag naturligtvis något smastående. Dessa märklyda herrar i vilsittande smokingar voro givetvis virtuoser i sin säregna konst, trollkarlar på alla möjliga och omöjliga instrument, som kunde framlocka rent otroliga musikaliska och — för efterstående öron — smusikaliska ljud och tonkombinationer, vilkas härstamning från djungler och urskogar det inte var ta tal om. Fenomenalt skickliga artister alltså i den mest exklusiva jazzskolan som väl skildats och härts i vårt kyliga klimat. När de kommit riktigt i farten var det som ett utbrott av en för oss främmande musikalisk besatthet, en orgie av sensationella toner och rytmer, som fascinerade på sitt sätt — ett slags förkroppsligande av den mest egenartade primitiva men samtidigt raffinerade musikalitet. Som en hämnkötare med trollops ledde Jimmie själv överlätt sina knäbris gossar. Det var den äkta jazzen driven till sin spets, en fullfjädrad manifestation av den mest uppeluppsa svarta musikfröjd — och naturligtvis gungade Idrottshallen av publikens frenetiska jubel. Man gudsbelov att det dock ännu finns kvar Ett "vit" musik i denna jazzskolens värld! —

Hgn.

Edgar För sista gången
HAYES
med sitt
Blue Rhythm Band
JAZZKONSERT
på Vänershov

söndagen den 13 mars kl. 8 ev.
Biljetter å kr. 1.50, 2.—, 3.—
plus skatt i Hjalmar Peters-
son & Co A/B, tel. 1 & 2,
samt J. A. Gustafsons Musik-
handel.

Ur Göteborgspressen:
Göteborgs Morgonpost . . .
— — — spetigastjen höll på att
ta till på jodlet, folk klippade
efter sådan av förtjusning,
Ny Tid . . . den bästa jazzmu-
sik som härts här . . .
Arr. Veckas Berätt,
Renter & Renter.

Edgar Hayes

"Dåligt intresse i Stockholm, utsålda hus i landsorten" — så var rubriken efter Edgar Hayes turné i Norden under mars och april 1938.

Söndagen den 13 mars spelade Hayes och hans Blue Rhythm Band på Vänershov i Karlstad kl. 20 efter att ha kört en eftermiddagskonsert på biograf Grand i Kristinehamn, allt under en paus i resan från Stockholm till Oslo. I Stockholm var OrkesterJournalens utsände måttligt imponerad efter den första konserten — men efter den andra var han betydligt gladare: under den jam-session som avslutade varje avdelning var både musiker och publik exalterade till det yttersta: "det var ett jubel och ett tumult utan like — både på scen och i salong".

**Vänershovs
Jazzkapell 1931**
Vänershov var ett annat namn på Expositionshuset, byggt 1865 och än idag beläget vid Hamntorget i Karlstad. Det var stadens främsta lokal för dans och konserter under många år.

BILLY STONE

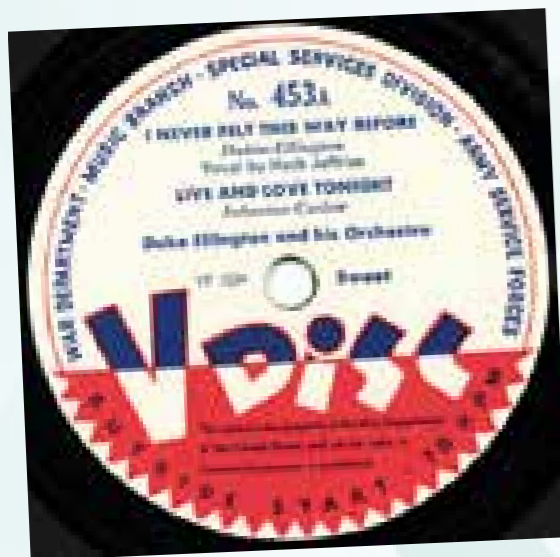
Den värmlänning som missade von Eichwalds besök i Kristinehamn, Karlskoga, Forshaga, Arvika och Skoghall kunde i stället glädja sig åt Billy Stones "utländska orkester" som gjorde succé på Stadshotellet i Karlstad. I bandet fanns pianisten och sångaren Gerrit Tichelaar, basisten Erwin Fischer, trumslagaren Joe Naster, trum-

4. FYRTIOTALET – KRIG OCH ELÄNDE MEN JAZZEN LEVER

FRÅN UTKIKEN

RÄDDNINGEN FÖR SVENSKA SPISARE: AMERIKANSK MILITÄRRADIO

Under första delen av 1940-talet präglades musiklivet, som allt annat, av kriget. I USA var skivinspelningar utsatta för en långdragen bojkott från AFM, American Federation of Musicians. Orsaken var oenighet om vilka royalties som skulle betalas när skivor spelades i radio, ett område som varit oregrerat. Konflikten varade från juli 1942 till oktober 1944 och innebar bland annat att den tidiga bebopen inte kunde dokumenteras och spridas den vägen.

Men aktuell och även äldre amerikansk musik kunde ändå få en begränsad distribution, tack vare V-discs. En V-disc, där V står för Victory, var en grammfonskiva som kunde spelas in trots den pågående bojkotten eftersom den var uteslutande avsedd att stötta de amerikanska truppernas moral. Skivorna betraktades som militärt material och skulle förstöras efter kriget. Genom att de spelades på Armed Forces Radio Service kunde man höra jazzmusik även i Sverige. AFRS sände från London under kriget och efter krigsslutet inledde man sändningar från München. Det som nådde de svenska jazzentusiasterna var i första hand swing från namn som Duke Ellington, Tommy Dorsey, Don Redman och Glenn Miller.

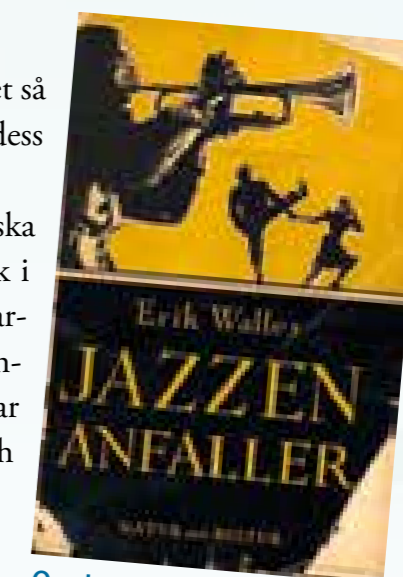

Glenn Miller och hans orkester betydde mycket för de amerikanska soldaterna i Europa. Här spelar bandet för allierade trupper i England, hösten 1944.

I JAZZENS SPÅR: DANSBANEELÄNDE OCH IDIOTI

I Sverige pågick under lång tid intensiva diskussioner om det så kallade dansbaneeländet, och den misär som kunde följa i dess fotspår.

Redan 1921 kunde Hjalmar Meissner utfärda sin klassiska ”Varning för jazz” i tidskriften Scenen. Meissner hade dock i första hand publikens och inte minst utövarens bästa i tankarna när han varnade för ”detta infernaliska oväsen”. Han konstaterade att ”den stackars musiker som ’jazzar’ 7 à 8 timmar om dagen förlorar snart nog sin konstnärliga kapacitet, och håller han på länge därmed, så blir han ofelbart idiot”.

Omslaget till Erik Waller's skrift.

Den senare debatten skulle få en ibland obehagligare ton med uppenbart rasistiska inslag. Jazzen fick en ordentlig känga i fil. lic. Erik Waller's skrift ”Jazzen anfäller” som kom 1946. Citat som ”swingen är ett extatiskt tillstånd som medför en stark lustförmimelse, snarast att jämföra med opium- eller kokainrusets lustkänslor” präglade boken, liksom att man beträffande jazzens måste förstå att ”Den har skapats av negrer. Den har skapats av berusade negrer. Den har skapats av berusade negrer i bordellmiljö”.

FYRTIOTALET I VÄRMLAND

TENNISHALLEN TAR ÖVER

Tennishallen tog över som det ”nya nöjestemplet” när Vänershov 1943 såldes till Hakonbolaget. ”Lokalen väntas bli synnerligen lämplig” påpekar VF i en artikel 3

EN NY GENERATION GÖR ENTRÉ

När kriget slutade 1945 var några unga, värmländska, jazzinspirerade musiker redo att inta scenen. Ave Lundell var 20 år, Helge Flinth 18, Gunnar Johansson 17, Kjell Carlsson och Bertil Johansson var båda 15 år. Sven-Olof Petersson var ännu bara sex år men musiken fanns i familjen. Den unge mannen skulle höra av sig framöver och han skulle sällan kallas annat än SOP.

Ave Lundell blev redan 1942 medlem i både järnbrukets musikkår i Munkfors och i Landegrens orkester.

Helge Flinth flyttade just det året från Dals-Långed till Skoghäll, där hans pappa fått jobb på bruket. Helge började snart på kontoret och blev med i brukets blåsorkester.

Gunnar Johansson skulle bli en framstående basist, men då spelade han dragspel och ledde en kvartett som spelade till dans och underhållning i olika sammanhang.

På den tiden plockade regementsmusiken upp intresserade och begåvade ungdomar, bland dem Kjell Carlsson som redan som 15-åring började som anställd regementsmusiker på I2.

Även Bertil Johansson var igång med sin musikkariär. Han började som 14-åring spela piano i dragspelaren Östen Landers kvartett.

AVE LUNDELL – VÄRMLANDSJAZZENS GRAND OLD MAN

Ave Lundells tidiga engagemang i Munkfors musikliv gav honom en bra start i livet. Vid 19 års ålder blev han militärmusiker i Karlsborg. Där fick han spela med trumpetare som var proffs, men Ave hängde på och klarade sig bra.

”Så spelade jag dansmusik i Skövde, där fanns ett storband med bas i P4:s musikkår. Jag spelade med dom och lärde mycket där också. Där kom också improvisation in i bilden och det hade jag stor nytta av när jag kom hem sedan.”

1947 startade Ave första versionen av sin egen orkester, sju man som höll ihop till 1950.

GUNNAR JOHANSSON – BASIST FÖR ALLA BEHOV

Gunnar började alltså på dragspel med sin kvartett, som han ledde under en stor del av 1940-talet. Även om basen blev hans huvudinstrument så skulle Gunnar förekomma som dragspelare i olika konstellationer i åtskilliga år.

Jag spelade gärna ballader. På dragspelet kunde jag ta femtonsackord och så klarinetten på topp – det passade bra för Glenn Miller-låtar.

Jag startade ju redan innan jag kom in i militärmusiken, och vi spelade en del Glenn Miller. Vid badplatsen vid Kroppkärssjön låg en barack där man spelade dansmusik varenda lördag, och där spelade jag och mitt gäng ofta. Men basen lockade tidigt, dragspelet kändes lite begränsat när det gällde att spela jazz. Min första bas köpte jag på Hagströms musikaffär – fy fan vad länge sen!

KJELL CARLSSON MÖRKADE FÖR SIN LÄRARE

Kjell Carlsson och Gunnar Johansson kände varandra, uppväxta på Romstad som de båda var. Tillsammans med trumslagaren Bengt Karlsson ställde man upp i Vecko-Revyns rikstäckande talangtävling Ungdomsparaden som besökte Mariebergsskogen i augusti 1946. Trion spelade *Carry me back to old Virginia*, fick tredje pris och blev till Kjells förfäran fotograferade för lokalpressen.

– Min lärare och musikdirektör skulle inte gilla det. Han var en man med strikta principer, och ett djupt ogillande av jazz hörde till dem.

Kjell och Gunnar tillhörde också medlemmarna i Värmlands Elitorkester, ett band som Karlstads-Tidningen satte ihop 1951. ”Det var ingen jazzmusik direkt, mer åt schlagerhållet”, minns Kjell idag.

1947 – 49 kunde man höra Kjell Carlsson i Bergdahls Orkester. Bandet spelade ofta på Seminariet, där den New Orleans-präglade dixielandmusiken var omtyckt. ”Det var populärt, med många spelningar”, erinrar sig Kjell.

Vi höll till på ungdomsgården några år, och sedan startade stora flyttkarusellen, berättar Johnny idag. Vi flyttade runt i stan, bland annat var vi ett tag på Travrestaurangen på Färjestad,

Klipp ur NWT 24/10 1961.

Höstsäsongen 1962 för Tabou startade 11 oktober efter att Johnny Olsson besökt Göteborg och låtit sig imponeras av Horace Silver and the Jazz Messengers och Gerry Mulligans kvartett. Klubbens husband med Magnus Tingberg hade besökt Mariestad för en gemensam konsert med husbandet på Galaxy Club.

Det skyfflas om i Tabous egna husband, och man möter höstsäsongen med en ny orkester i form av trombonisten Jan Anderssons Kvartett, med Willy Stridsberg piano, Gunde Boson bas och Laken Karlsson, trummor. Tillsammans med kvartetten med Magnus Tingberg altsax, Björn "Nalle" Husberg piano, Johnny Olsson gitarr och Jörgen Andersson, trummor, har därmed Tabou två husband som lever upp till "alla krav som rimligen kan ställas på ett sådant". Tingberg-konstellationen utökades under hösten dessutom med tenoristen Lennart Cederholm,

Efter ett och ett halvt år kan Johnny Olsson i början av 1963 konstatera att tillströmningen av publik har stabiliserats på en bra nivå, och i synnerhet hösten 1962 var bra publikmässigt. En programförklaring kommer också: "Som vanligt blir det husbandet som är fast attraktion under våren, men naturligtvis vill klubben i största möjliga utsträckning presentera Värmlandsjazzens ansikte i övrigt också. Det börjar nu finnas gott om fina musikanter sunt om i landskapet och gästspel är alltid välkomna."

Bland gästspelen fanns till exempel saxofonisterna Sune Carlsson och Harold Jeptah liksom trumpetaren Alex Alexander på besök, alla från Arvika, Men även utsocknes hittade till Tabou: i oktober 1962 gästades klubben av bland andra den 24-årige Nalen-pianisten Gugge Hedrenius. Dessutom reste Tabous kärntrupper i oktober 1963 till Säffle för att medverka vid invigningen av jazzklubben Con Brio. Bertil Johanssons Trio var på plats, liksom pianisten Staffan Abeléen i sällskap med Magnus Tingberg på altsax och Johnny Olsson på bas – en av de första konserterna med honom på detta instrument.

Klipp ur NWT on radioutsändningen från Färjestads travrestaurang.

Storfrämmande var det vid vårsäsongens sista konsert 1964, som blev minnesvärd av flera skäl: Huvudnamnet var trumpetaren och kompositören Lasse Färnlöf som kom tillsammans med pianisten Staffan Abeléen och trumslagaren Janne Carlsson, då ännu inte känd som "Loffe" för den breda publiken. Av de lokala musikerna deltog Gunnar Johansson på bas och Magnus Tingberg på altsax. Inhopp

Mer eller mindre fasta konstellationer i Karlstad:
Björn Husberg, p
Gunnar Johansson, b
Johnny Olsson, g
Lars "Laken" Karlsson, tr

Björn Husberg, p
Gunnar Johansson, b
Johnny Olsson, g
Lars "Laken" Karlsson, tr

Jan Andersson tb,
Willy Stridsberg p,
Gunde Boson b,
Lars "Laken" Karlsson tr

Bertil Johansson, p
Gunnar Johansson, b
Jörgen Andersson, tr

Tore Linusson, p
Johnny Olsson, g
Gunde Boson, b
Jörgen Andersson, tr

Bertil Johansson, p
Johnny Olsson b,
Egil Johansen, tr

men vakterna stötte bort oss spisande publik för dansens skull. När vi efter sista låten begärde extranummer kom de på en enda låt 'When the saints go marching in' – verkligen en besvikelse och mycket corny! De var säkert utslitna ... men trummisen Jörgen Andersson berättade decennier senare för mig att han den gången fixat ett jam nån stans i eller utanför stan med några musiker.

Basieentusiasten Inga-Maj Hensdal från Karlstad lämnar ett egenhändigt tecknat porträtt till en förtjust Count Basie.

DUKE ELLINGTON – MÄSTAREN KOM TILLBAKA EFTER 24 ÅR

Friluftskonserter är ett vågspel, konstaterar VF:s recensent efter Duke Ellingtons andra och sista besök i Karlstad, 3 juni 1963. Regnet kom lagom till konserten och skrämde säkert en del, men 2500 betalande fick godkänt ändå. Dukes orkester tillbringade hela juni i Sverige med sedvanligt komprimerat schema utan onödiga ledigheter.

I Karlstad spelades som vanligt till både konsert och dans, en ordning som enligt arrangören "inte ens den amerikanska ungdomen fått uppleva". Tio kronor kostade det, och en femma till för sittplats.

Det hade gått 24 år sedan konsakterna på Vänershov. Recensenten menar att 1939 års orkester kanske hade vissa svagheter, men denna kväll finns inga brister

bland Duke Ellingtons personal, som bland annat har Stockholmsgrabben Roffe Ericson i trumpetsektionen.

Lasse Karlsson, nöjd Skogenchef, ger Duke Ellington en puss.

RAY CHARLES GJORDE INGEN BESVIKEN

Förväntningarna var stora och förhandsförsäljningen på topp när Ray Charles, hans orkester och vokalkvartetten The Raelettes spelade på Skogen 1 augusti 1964. 4500 betalade entré till de två konserterna, och därmed noterades ett nytt omsättningsrekord på 70 000 kronor. Med gager på 40 000 gick affären ihop, konstaterade en nöjd Lasse Karlsson som hade samordnat arrangemanget med Liseberg och Gröna Lund.

"Stor succé i Mariebergsskogen för Ray Charles med storband", löd rubriken.

Fr v Oddbjörn Bjercknes, Lars Larsson, Peter Janson och Henrik Wartel.

FLYTT IGEN..

I slutet av januari 1983 tvingas Jazz Spectrum att lämna sina lokaler i Karlstads-Tidningens tryckeri. Lokaler är inte lätta att finna, men föreningen har tur och får använda den rivningsfastighet som ligger på Järnvägsgatan, där Duvanhuset senare byggdes. Här skulle finnas plats för replokaler, konsertlokal, kanske en studio i källaren och plats för föreningskansliet. Alla vet att en rivning kommer förr eller senare, men Oddbjörn Bjercknes och Hans-Olov Johansson i samarbetspartnern Musikkällar'n hoppas på ett femårskontrakt. Kontraktet blir bara på ett år men arbetet börjar med stor energi.

Vi var där och jobbade för att komma i ordning, berättar Lars Larsson. Men lokalen skulle delas med rockband och teatergrupper, det blev struligt med inbrott och förstörelse, så vi drog oss ur.

När sedan flera nyckelpersoner flyttade från stan tynade Jazz Spectrum bort och upphörde som förening efter ungefär åtta år med verksamheter som betydde mycket för många jazztalanger.

ÅTTKANTEN

Nöjesstället Åttkanten på Herrhagen var inhyst i den ombyggda charkfabriken och bilbärgningsfirman på Herrhagsgatan 60. När jazzen kom till Åttkanten var stället diskotek och gick under namnet Together. Dit kom bland andra Bernie Privin och spelade med Bertil och Gunnar Johansson och Johnny Olsson. Annars var pianisten Lars Sjösten och trumslagaren Rune Carlsson ofta sedda gäster i kompet, till exempel när Monica Zetterlund kom till Karlstad.

På Together jazzades det under några år med början omkring 1979.

KÄLLAREN MUNKEN

Munken var ett fast ställe för jazzen bland annat under 1981. Här tog ”The Rhythm Section”, alltså Johnny Olsson och Henrik Wartel, emot musikanter från när och fjärran, som Oddbjörn Bjercknes, Pelle Broberg, Tommy Kotter och Stig Ekelöf.

SALUHALLEN

Saluhallen var en flexibel lokal med dansmöjligheter. Hallen användes som konsertlokal av Jazz Spectrum, och här spelade Gränslösa Kapell 1981 in sin cd *Afro Dance Party*.

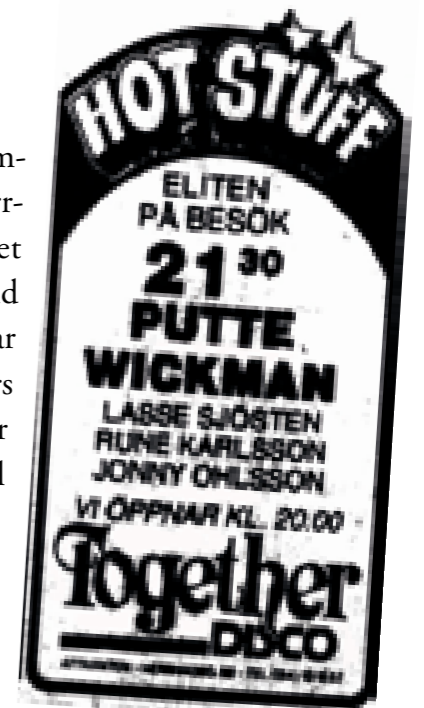
GJUTERIETS CAFÉ

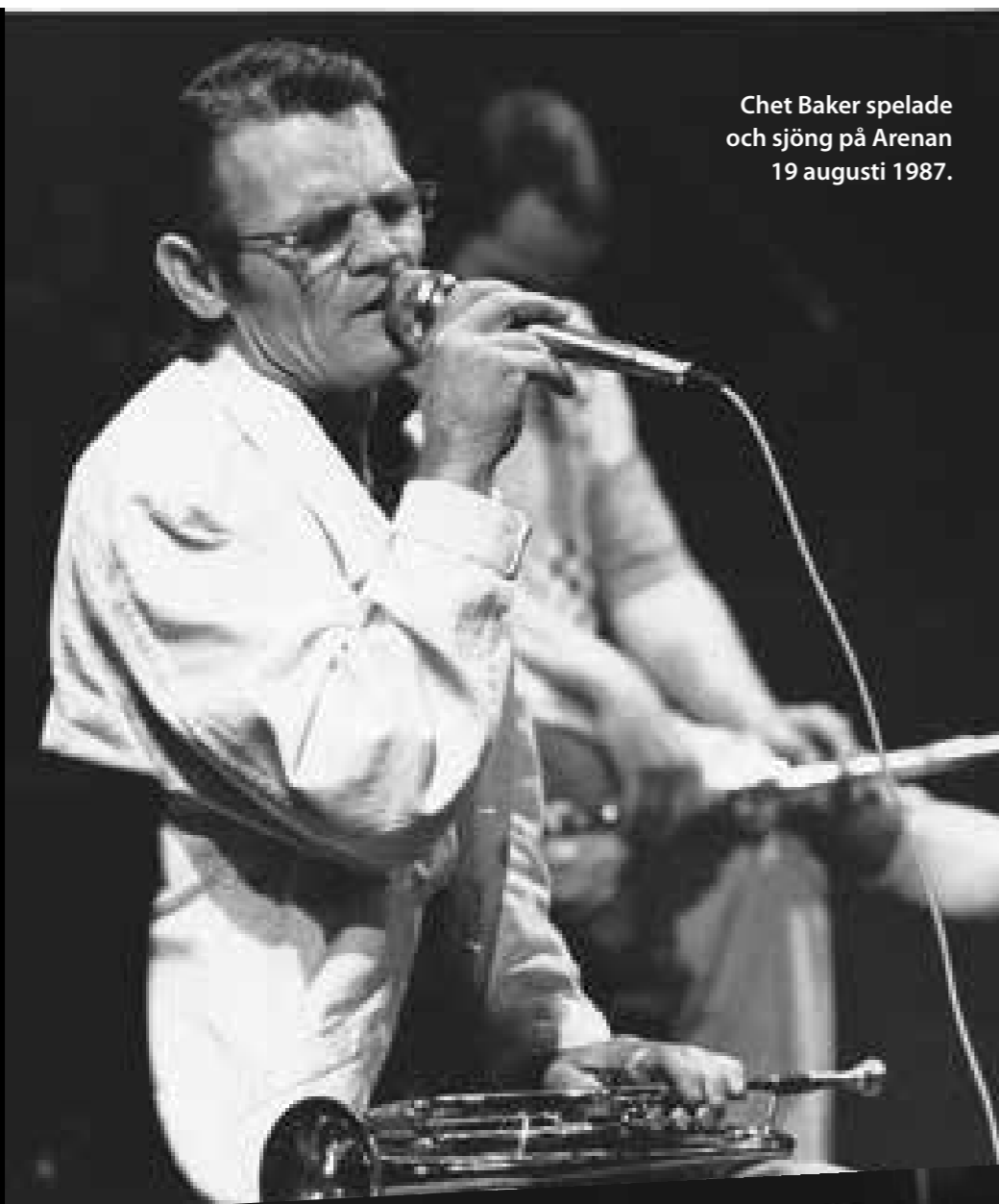
Det trivsamma caféet i Gjuteriet var ingen vanlig plats för jazzkonserter. Så sent som 2014 gjorde Lars Larsson med bland andra Alfred Lorinius och Tommy Kotter försök med jazz på Gjuteriets café, men den stora publiken uteblev. På 1990-talet spelade Lars med Tors Hammare och Winds på samma ställe.

STADSHOTELLET BLEV JAZZKROG – EN DAG I VECKAN

Våren 1983 hade Statt på programmet ”Rehearsal Evenings – Carlstad Big Band med solister och gäster”, med mottot ”Vi repar – du spisar och stuffar”. Det var mer informellt och anspråkslöst än en konsert och med möjlighet att en måndagskväll klämma en pytt med öl och höra bra musik.

Hösten 1984 tog hotellchefen Christina Odén initiativ till en serie konserter på torsdagskvällar, med husbandet Bertil Johansson piano, Johnny Olsson bas,

Chet Baker spelade
och sjöng på Arenan
19 augusti 1987.

Lars Sjösten Kvartett på
Café Artist: Lars Sjösten p,
Gunnar Bergsten bars,
Patrik Boman b, Nils Dakell
dr, Café Artist, våren 1988.

Chapter 2, alltså Johan Norberg och Nils Landgren,
spelade på Café Artist en kväll 1988.

Änglaspel från Göte-
borg var en favorit för
Lars-Åke Jedvik och
spelade hos Carlstad
Jazz flera gånger.

stad-Tidningen låg. På den spelningen hade Peter Janson ersatt Dan Styffe på kontrabas.

Vi var förband till norske basisten Arild Andersen, med bland andra norske trummisen Pål Thowsen och finska saxofonisten Juhanni Aaltonen. Övriga minns jag inte namnet på, men det var stort för oss unga musiker!

PREFECT

Gruppen Prefect startade 1976 som en rockgrupp under namnet The all world is a stage, och 1977 deltog man i VF:s talangbandstävling Chansen. Men gitarristen Johan Öijen ville orientera sig mer mot jazz och funk, och tillsammans med gruppens basist Hans Backenroth hittade man trummisen Peter Olsson. Därmed var Prefect fött och presenterades i VF i september 1981.

Prefect 1981
Johan Öijen g
Hans Backenroth b
Peter Olsson tr

Barabbas I

Thomas Gustafsson ts
Stefan Blomquist p
Göran Larsson b
Sune Ståläng tr

Barabbas II

Thomas Gustafsson ts
Stefan Blomquist p
Thomas Östergren b,
Henrik Wartel tr

BARABBAS

1978 blev Barabbas en av stipendiaterna i Rikskonserters och Sveriges Radios mönstring av jazz-och rockgrupper. Det var version II av gruppen som, tillsammans med Ramaskri från Luleå och Stetson Body Group från Umeå, fick spela på Kulturhuset, en konsert som spelades in och gavs ut på skiva.

Time 1982 - 1984
Fr v på bilden:
Christian van Oostrum p
Per Håkansson saxar
Hans Backenroth b
Raymond Fridh tr
Olle Nordström g

TIME

Fusion kallades en musikgenre som kan ses som en blandning av jazzens improvisation och rockens kraft och rytm. Flaggskuppen var Weather Report och Mahavishnu Orchestra, för att nämna ett par. Det var deras musik som inspirerade de fem killar som under ett par år utgjorde Karlstadbandet Time. När bandet intervjuas i VF i juli 1984 framgår att det är ett kvalificerat gäng som är mer eller mindre heltidsverksamma musiker. Nu jobbar man för att etablera sin grupp – lite i motvind kanske: ”Karlstad är döden för fusion-band”, tycker Christian van Oostrum.

JAZZGRUPP 80

Jazzgrupp 80 var en grupp bestående av tenorsaxofonisten Håkan Werling, basisten Lars-Erik Larsson, Bertil Axelsson på trumpet. Nils Axelsson gitarr, P-A Carlsson trummor och Bertil Johansson piano. Gruppen bildades 1980 och hade en hel del spelningar, bland komrade man Karlstads Kammarkör på Arenan en junikväll 1982, då med Henrik Janson som gitarrist.

Men efter ett tag gick medlemmarna skilda vägar. P-A och Bertil var kvar och Johnny Olsson kom med sin bas och man hade därmed bildat en trio skulle kompa många gästande artister.

JAZZJOURN

Jazzjouren var beteckningen på ett projekt snarare än ett band. Sponsor var dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsen och Peter Janson var initiativtagare. Peter berättar:

Förstärkt storband på frälsarturné

Vad är det som står och leder Carlstad Big Band? Är det inte han som alltid står i TV-rutan när det handlar om jazz från kungliga hovmusiken?

Ja, just det. Carlstad Big Band har fått storframgång i alla stadier till Västmanlands ungdomscenter. Det är Lasse Samuelsson som tillsammans med ett stort antal musiker från Stockholm är ett jätteband som ska ge gamla storbandet från Carlstad.

Och tillsammans har de utvecklat ett eget uttryck som skiljer sig från alla andra band som spelar samma typ av musik. De är en riktig "färdig" och de har fått mycket uppmärksamhet i olika program på TV och i tidningar, och börja lysa på storbandscen.

November 1979: Carlstad Big Band repar inför skolturnén under Lasse Samuelssons ledning. De som syns i bild är Lars-Erik Larsson bas, Saxarna är från vänster Håkan Werling, Johnny Nilsson, Ulf Ölund, Kjell Carlsson, Börje Carlsson. Tromboner: Jan Skager, Stig Ekelöf, Bo Jansson, trumpeter: Lars Lindgren, Bertil Axelsson, Gunnar Olsson, Bo Nordqvist, Kjell Löden.

CBB:s tenorist Sven-Olof Petersson, SOP, drar sig till minnes en händelse från turnén med Lill-Babs:

CBB spelade på Moderaternas partikongress i Linköping, när Carl Bildt var ordförande och statsminister. Bildts handgångne man Gunnar Hökmark kom fram och framförde en låtönskning från Bildt: "Statsministern önskar att ni spelar 'Fyra bugg och en Coca-cola'. Men den var inte på vare sig Lill-Babs eller vår repertoar. När det inte hände något kom Hökmark fram igen "Statsministern INSISTERAR på ..."

Vi hoppades att TV-exponeringen skulle göra att telefonen skulle börja ringa med spelningserbjudanden, men inte heller – det hände inget. Men vi hade i alla fall fått till ett bra samarbete med Lasse Samuelsson, och det fortsatte vi med, och det blev väldigt mycket Lasse framöver.

Ett annat projekt med Lasse Samuelsson var skolturnén i december 1979 *Från blues till funk*, sponsrat av Rikskonserter och med syftet att låta eleverna bekanta sig med storbandsjazz, från tolvtakters blues till rockig och funkig final.

1980-talet passerade och bandet ville gå vidare och slå igenom, "som Sandviken eller Tolvan".

Då fick jag kontakt med Janne Jansson i Stockholm som skrev arr åt oss, mycket bra arr. Han frågade oss om vi hade lust att åka en turnésväng med Lill-Babs. Under turnén sjöng hon bara jazz, och riktigt bra! Dessutom hade vi fantastiskt fina arrangemang och bandet lät väldigt bra. Vi gjorde fyra gig med Lill-Babs hösten 1990.

CBB som det såg ut i juni 1982. Stående: Håkan Werling, Henrik Jansson, P-A Carlsson, Gunnar Olsson, Ulf Ölund, Bertil Axelsson, Bo Norqvist, Kjell Löden, Kjell Karlsson, Lars-Erik Larsson Sittande: Sigvard Andersson, Jan Skager, Bo Jansson, Claes Löden, Pär Klittsäter, Johnny Nilsson. Pelle Broberg och Lasse Lindgren saknas på bilden.

Vid ungefär samma tid besökte CBB storbandsfestivaler i finska Imatra och danska Silkeborg. I Imatra 1989 var det upplagt som en tävling, och bandets saxar kunde räkna hem segern i sin klass, medan bandet som helhet kom tvåa i orkestertävlingen. På kvällen fick man spela i det jättestora cirkustältet, vilket innebar en överraskning:

När vi kom dit fick vi veta att vi var andra band, och att vi skulle gå på efter Mercer Ellingtons storband! Det var en inspiration!

Nästa gång, 1990, behövde vi inte tävla, och då var det vi som kom in som förband, till Maynard Fergusons band.

10. NYTT MILLENIUM – VAD HÄNDE DÅ?

SWINGCATS

Den nittonde januari 2002 bildades SwingCats genom ett missförstånd. En av Kurt Bertrandssons skolkamrater från 1940-talet frågade efter musik till sin 70-årsfest i Säffle. Han hade tänkt sig trubadurmusik men hans förfrågan tolkades som en förfrågan om dansmusik levererad av en liten jazzgrupp. Någon jazzgrupp hade inte Kurt så det blev bråttom. Leif Jellvert på kornett och vibrafon och Knut Nilsson på trummor var kända som goda jazzmusikanter från Teåra Swing Quintet. Jörgen Zetterqvist tipsade om Göran de Frumerie, en skicklig Fats Waller-inspirerad pianist, och jazzskribenten Johnny Olsson föreslog Bosse Waernhoff på kontrabas, vilket visade sig vara ett gott val. Och Kurt själv hade lång erfarenhet som träblåsare från Sundsvallstiden.

Medelåldern var vid starten 66 år och den samlade erfarenheten gav en startrepertoar på över etthundra låtar med klassisk jazz som gemensam nämnare. Personkemin var perfekt och bandet har haft samma besättning hela tiden. Kurt beskriver tiden som en elvaårig drömräsa med spelningarna i USA 2005 som höjdpunkt.

26 juni 2005: Royal Garden Blues på Raspberry Island i Mississippi - kan det blir mer rätt? Bo Waernhoff bas, Leif Jellvert kornett, Knut Nilsson trummor, Göran de Frumerie piano och Kurt Bertrandsson klarinett.

Tänk er att få stå på en utomhusscenen på en ö i Mississippifloden, nära St. Paul i Minnesota, och spela Royal Garden Blues, med flodångarna passerande på vattnet och tågen och långtradarna på broarna högt över våra huvuden. Frukostkonserten för tolvhundra personer vid Rotarys hundraårsjubileum på hotell Hyatt Regency gjorde också ett oförglömligt intryck.

Jazzfestivaler är ett sätt att leva sin musik, och SwingCats deltog i festivaler i Sundsvall, Norrtälje, Arvika och Nordingrå. En spelning på kryssningsfartyget Cinderella 2009 platsar bland de stora händelserna. ”Vi svängde en sejdel med Kjell Öhman och hans gäng efter scenframträdandet och fick en hel del beröm.”

SwingCats hade en melodi av Reinhold Svensson i bagaget, och därmed blev gruppen inbjuden till Reinhold Svensson-dagen i Husum, Reinholds födelseort. Jazztävlingarna i Göteborg och Stockholm där man fick möta musiker från de klassiska jazzgrupperna tillhör också höjdpunkterna, i synnerhet 2010 när man fick spela i Musikaliska Akademiens vackra lokaler på Nybrokajen 11 i Stockholm.

SwingCats trivdes också i Musikaliska Akademiens konsertsal.

KARLSTADS JAZZ HISTORIA

I Karlstad har jazzen fört en växlande tillvaro under många år. Här berättas konkret och jordnära om utvecklingen från brukens musikkårer, via dansorkestrar som mer och mer plockade upp jazzens språk, till en livaktig och självständig musik som tagit sig många uttryck.

Här speglas i välskrivna ord och många bilder en utveckling under 140 år, från 1860-talet till millennieskiftet. Här finns utblickar nationellt och internationellt. Och här finns svaren på många av de eviga frågorna:

- Kunde Sten Broman recensera jazz?
- Varför lämnade Siljabloo i raseri scenen på Sandgrund?
- Var det på Färjestads travbana som Monica Z säkrade sitt engagemang i Ib Glindemanns storband?
- Varför spelade Stan Getz *Ack Värmeland* på Mariebergsskogen?
- Klagade verkligen de inlåsta på polisstationen på det höga ljudet från Jazz Spectrum?
- Tog Eje Thelin död på jazzlivet i Karlstad?
- Blev någon i Gränslösa Kapell åtalad för gruppens musiköverfall?
- Fick statsminister Bildt höra Carlstad Big Band och Lill-Babs spela *Fyra Bugg och en Coca-Cola*?

ISBN: 978-91-519-0574-7

